

След [„История на Народна република България”](#) Институтът за изследване на близкото минало издаде през 2011 г. книгата **„НРБ от началото до края”** – втори мащабен опит за представяне на историята в 45-годишния период на комунистическия режим у нас.

Защо се наложи институтът да предложи втори вариант на историята на комунистическото управление в страната в периода 9 септември 1944 г. – 10 ноември 1989 г.? Причините са две. Първо, защото в „История на Народна република България” акцентът е изместен повече към теоретичната част за случващото по време на комунизма. И втората е, че в този първи опит са пропуснати някои съществени исторически факти.

„НРБ от началото до края” предлага историята за комунистическото властване, като в структурно отношение авторите ѝ стъпват върху три основни периода. Първият, обхващащ 1944-1956 г., разглежда заграбването на властта от комунистическата партия и налагането на класически сталински режим.

През втория период (1956-1986) режимът се характеризира с преминаване от „срамежлива” десталинация към известно нормализиране на всекидневието в контекста на липсата на основни права и свободи, засилено „социалистическо строителство”, търсене на изход от икономически затруднения. „Късният български комунизъм е режим без история, ако не смятаме псевдосъбитийната хроника на формализирания и ритуализиран до крайност официален живот”, посочва проф. Ивайло Знеполски, под чиято редакция е изданието.

НРБ от началото до края

Написано от Христо Христов
Неделя, 23 Септември 2012 20:40

Затова пък третият период (1987-1989) е белязан от завръщане на събитието. Знеполски отбелязва, че на първо място избива зле прикриваната репресия на режима, насочена към българските турци. Според него този трети период обхваща финалната криза на режима и неговото мирно, но добре обмислено оттегляне, позволило на най-адаптивната част от номенклатурата да запази контрол върху икономическите лостове и съдебната система.

Заглавията на тези трите основни части в структурата на „НРБ от началото до края“ са:

⋮

- Обсебване на властта. Времето на класическия сталинизъм;
- От срамежлива десталинизация към консолидиране и банализиране на режима;
- Провал и мирно оттегляне на комунизма в България.

За разлика от „История на Народна република“ тук е отделено място на някои събития и процеси, като горянското движение и съпротивата му срещу комунистическия режим, Държавна сигурност не е разгледана единствено в структурно отношение, но и извършените от нея репресии. Обособена е специална подглава за външната политика на НРБ, в която е засегнат насилствената македонизация на Пиринския край и др.

Една от най-изчерпателните подглави в книгата е посветена на случващото се с българското село, където са разгледани не само етапите на колективизацията, но и съпротивата на селяните.

В структурно отношение авторите предлагат и специална глава, предшествваща налагането на режима, а именно пътят на БКП към властта в периода 1919-1944 г.

В написването на „НРБ от началото до края“ участват автори познати от пилотния

проект „История на Народна републикаца България” – Даниел Вачков, Ивайло Знеполски, Иван Еленков, Мартин Иванов, Михаил Груев, Момчил Методиев и Пламен Дойнов.

Отворен стои въпроса, че подобни издания не се вписват в официалната образователна политика в България. А оттук и какъв трябва е ефектът и популяризирането на този сериозен научен труд. На публичното обсъждане зададох този въпрос на проф. Знеполски. Той ми отговори, че нито институтът, нито Министерството на образованието са потърсили контакт с другата страна. Със сигурност книгата се използва от онези университетски преподаватели, които са автори или близки до Института за изследване на близкото минало.

За корица на изданието е избрана фотография на комунистическия функционер и стопански ръкоподител Кочо Караджов, заснет с комсомолци на площада в Ловеч в началото на 80-те години, позирайки със собствена фотография от митинг на същото място, проведен на 15 септември 1944 г.

За съжаление в отпечатването на книгата е допусната техническа грешка. Вместо посочените в съдържанието „Карти на България от различни исторически периода” два пъти е публикувана „Кратка препоръчителна библиография”.

Сайтът **desebg.com** предлага аудио запис от обсъждането на книгата, проведено през февруари 2012 г. в Софийския университет „Св. Климент Охридски”.

{mp3}NRB-reviews{/mp3}

Аудио запис на обсъждането на книгата с водещ проф. Ивайло Знеполски.

НРБ от началото до края

Написано от Христо Христов
Неделя, 23 Септември 2012 20:40

„НРБ от началото до края”, авторски колектив, Институт за изследване на близкото минало, изд. „Сиела”, 2011 г., 479 страници.